

یک قرن با ورزش ایران (۱۴۰۰-۱۳۰۰)

مهدی زارعی

در سالی که ایران می‌توانست در ادامه پیدا کرد.

المپیک ۱۹۲۸ شرکت کند، این فرصت رشته اسکی نیز کم‌کم در مناطق از دست رفت و مسابقات داخلی در سردسیر توسط اروپایی‌ها انجام می‌گرفت رشته‌هایی چون فوتبال و کشتی پهلوانی و به مرور توجه علاقه‌مندان را به خود جلب کرد....

آغاز نبردهای ایران و عراق؛ سیصد تومان هزینه پذیرایی از تماشاگران و تیم‌ها

تیم فوتبال باشگاه ارمنه عراق از ایرانیان مقیم آن کشور برای انجام یک مسابقه دوستانه دعوت به عمل آورد. در پی این تقاضا، فوتبالست‌های ایرانی مقیم عراق از باشگاه «اجتماعیون» خواستند تا چهار بازیکن ورزیده خود به نام‌های حسن زندی، سید باقر عسکری، آسید حسن گوشه و بدیع‌الله مجذوب را به کمک آن تیم اعزام دارند.

بازیکنان مزبور بلافاصله با ۱۱ دست پیراهن سه رنگ پرچم ایران عازم آن کشور شدند و در ساعت ۱۷ روز جمعه ۲۶ مردادماه، مسابقه فوتبال بین دو تیم با حضور حکمران عراق و عموم رؤسای دوایر دولتی، تجار، اصناف و عموم ارمنه قریب به ۳۰۰۰ نفر تماشاچی، انجام گرفت. در نیمه اول بازی، بازیکنان تیم

ایرانیان مقیم عراق ۳ گل وارد دروازه تیم ارمنه عراق کردند که از بهترین فوتبالست‌های ارمنه اصفهان نیز سود می‌برد و در نیمه دوم نیز دو گل دیگر هم به ثمر رساندند و در پایان بازی را با نتیجه ۵ بر صفر به نفع خود به پایان بردند. سه گل از پنج گل تیم ایرانیان مقیم عراق را بازیکنان کمکی اعزامی از تهران به ثمر رساندند. در برگزاری این مسابقه و پذیرایی از بازیکنان ایرانی اعزامی از تهران، دو نفر از ایرانیان مشتاق به نام‌های «آقا علی اکبر» و «حیی شکوهی» نقش بسزایی داشتند و با صرف مبلغ سیصد تومان از همه بازیکنان و تماشاچیان پذیرایی کردند.

اطلاعات، شماره ۵۶۳، ۱۳۰۷/۶/۲، ص ۲

سیدعلی میرپور طهرانی، پهلوان اول پایتخت شد

پس از یک مبارزه کشتی طولانی و ۴۵ دقیقه‌ای، سیدعلی میرپور طهرانی با شکست دادن پهلوان اکبر پهناری عنوان پهلوان اول پایتخت را از آن خود کرد.

پهلوان سیدعلی ۲۲ ساله، متولد ۲ شهریور ۱۲۸۵ در خیابان ری طهران بود و از ده سالگی به توصیه پدر خود (سیدحسن میرپور طهرانی) کشتی گرفتن را آغاز کرد و بعدها کشتی پهلوانی را زیر نظر محمدصادق بلورفروش پهلوان پایتخت ادامه

پهلوان سیدعلی

اولین احکام انضباطی؛ محرومیت برای متخلفان

اما پس از بازی دارالمعلمین ابتدایی و تیم دوم آمریکایی مشخص شد که تیم بازنده (تیم آمریکایی) از یک بازیکن غیرقانونی استفاده کرده و به همین خاطر برای چنین امری عملی سازد. روزنامه اقدام در شماره ۶۸۷ خود (مورخ ۲۲ آذرماه) نوشت:

در این روز در هفته چهار رقابت‌ها تیم دوم اجتماعیون (۳-یک) تیم دوم شعاع را شکست داد، طوفان و تیم اول ایران (یک-یک) مساوی کردند و دیدار تیم اول شعاع و تیم دوم ایران نیز بدون گل خاتمه پیدا کرد. همین نتیجه در بازی تیم دوم مدرسه آمریکایی و تیم دوم نظام تکرار شد. تدین هم با ۵ گل تیم سوم کالج را در هم کوبید و سرانجام تیم دارالمعلمین ابتدایی با یک گل تیم دوم آمریکایی را شکست داد.

جلسه ۲۱ تیم در خیابان لغتی

روزنامه اطلاعات در شماره سوم آبان ۱۳۰۷ خود اطلاعیه جمیع ترقی و ترویج فوتبال را منتشر کرد. در این اطلاعیه آمده بود: «کلوب‌های پایتخت دخول به مسابقه‌های هده‌السنه باید صورت عده بازیکنان، رنگ مخصوص و آدرس کلوب خود را به انضمام بیست و پنج قران حق‌الورود قبل از پانزده آبان ۱۳۰۷ به ابوالفضل صدیقی منشی جمیع دارالمعلمین ورزش تسلیم و رسید دریافت دارند.»

پس از ثبت‌نام باشگاه‌ها به منظور ایجاد هماهنگی‌ها و

برنامه‌ریزی‌های لازم به دعوت جمیع جلسه‌ای با شرکت نمایندگان باشگاه‌ها در محل کلوب ایران واقع در خیابان لغتی، در ساعت ۶ بعد از ظهر روز شنبه ۲۳ آبان ماه تشکیل شد؛ پس از قرعه‌کشی ترتیب انجام بازی‌ها مشخص و مسابقات از ساعت ۱۵ روز ۲۵ آبان رسماً آغاز شد. در این رقابت‌های ۲۱ تیم حضور داشتند از جمله: مدرسه شبانه‌روزی آمریکایی (سه تیم)، مدرسه نظام (دو تیم)، ایران (دو تیم)، کالج (سه تیم)، طهران (دو تیم)، شعاع (دو تیم)، ثروت، تدین، طوفان، دارالمعلمین ابتدایی، کلوب اجتماعیون (دو تیم).

پوستر بازی‌های آمستردام

المپیک بدون حضور ایران به امید دیدار در لس آنجلس!

چند ماه قبل از برگزاری بازی‌های المپیک آمستردام، کمیته بین‌المللی المپیک از ایران دعوت به عمل آورد تا ورزشکاران خود را به این مسابقات اعزام کند. در دی ماه سال ۱۳۰۶ بود که مشخص شد با وجود دعوت رسمی IOC ایران آمادگی کافی برای حضور در این بازی‌ها را ندارد. در نامه شماره ۱۵۶۷۸ وزارت معارف و اوقاف و صنایع مستظرفه- مورخ ۲۱ دی ماه- به وزارت امور خارجه آمده بود:

وزارت تجلیه امور خارجه

در جواب مراسله نمرة ۳۹۱۲۷/۲۳۷

راجع بدعوت کمیته اولمپیک ... در این سنه از شرکت در مسابقه بازی‌های اولمپیک معذور است. ولی امیدوار است که در ۱۹۳۲ ورزشکاران ایران بتوانند عده‌ای را برای شرکت در بازی‌های مذکور اعزام دارند.

دعوت‌نامه حضور ایران در المپیک

تاریخ تحریر: ۱۹ دی، تاریخ بکاوین: ۱۹ دی، تاریخ ثبت ۲۱ دی، تاریخ خروج: ۲۱ دی.

رقابت‌های المپیک آمستردام از روز ۱۷ مه ۱۹۲۸ (پنجشنبه ۱۷ اردیبهشت ۱۳۰۷) آغاز شد و تا ۱۲ آگوست (یکشنبه ۲۱ مرداد) به درازا انجامید. آسیایی‌ها توسط ژاپن و هند نخستین مدال‌های طلای خود را از بازی‌ها کسب کردند اما فیت ایران سبب شد که جایی در جمع پیشتازان ورزش آسیا در مرصه بین‌المللی نداشته باشد. چهار سال بعد هم ایران هنوز کمیته ملی المپیک نداشت و دوری راه تا آمریکا نیز مزید بر علت شد تا باز هم ایران در بازی‌ها شرکت نکند. به این ترتیب بیست سال از بازی‌های آمستردام گذشت تا ایران به خانواده المپیک اضافه شود.

واکوروها

آرداشس ساگینیان

متولد روز شنبه ۲۶ خرداد ۱۳۰۷ و درگذشته به تاریخ یکشنبه ۲۸ تیر ۱۳۸۸ به دست آورد و در بازی‌های المپیک ۱۹۵۲ هلسینکی، در وزن هفتم رقابت‌های مفت‌زنی (وزن ۷۱ کیلوگرم) شرکت کرد.

ساگینیان از اولین نسل بوکسورهای ایرانی بود که بخت حضور در المپیک را

به دست آورد و در بازی‌های المپیک ۱۹۵۲ هلسینکی، در وزن هفتم رقابت‌های مفت‌زنی (وزن ۷۱ کیلوگرم) شرکت کرد.

این رقابت‌ها از روز ۲۹ جولای (۷ مرداد ۱۳۳۱) با حضور ۲۳ بوکسور از

۲۳ کشور آغاز شد و ساگینیان در دور اول مقابل دالادیو اسکار هرره از آرژانتین در سه راند شکست خورد و از مسابقات کنار رفت. رقیب آرژانتینی او در پایان

این مسابقات برنده مدال برنز المپیک شد.

ابراهیم نعمتی

اولین داور بین‌المللی والیبال ایران در سواه متولد شد. نعمتی را به دلیل ابداع مسابقات لیگ والیبال ایران (جام باسارگارد) در سال ۱۳۵۲ به خاطر می‌آورند؛ اتفاقی که ایده اصلی آن توسط بیژن رفیعی سردبیر مجله دنیای ورزش مطرح شد و سرانجام در دوران ریاست فرهاد مسعودی والیبال، عضو کمیته داورى فدراسیون بر فدراسیون والیبال رنگ واقفیت به خود گرفت.

با این وجود نعمتی نه فقط یک کارشناس والیبال بلکه متخصص رشته‌های مختلف بود. تحصیلات آکادمیک خود را در دانشسرای تربیت بدنی گذراند و در ۲۱ سالگی به استخدام وزارت فرهنگ در آمد. آنگاه لیسانس و فوق لیسانس خود را در رشته تربیت بدنی و علوم تربیتی گرفت. در همان دوران به عنوان ناخبی فزریق و دنیا رفت.

نادر جهانبانی

رئیس سازمان تربیت بدنی از سال ۱۳۵۶ تا ۱۳۵۷ در روز ۲۷ فروردین ۱۳۰۷ متولد شد. پدرش سیهبد امان‌الله جهانبانی (۱۳۵۳-۱۲۷۴) اصلاتی ایرانی- گرجی داشت و مادرش هلن کلمیسنسکی اهل شوروی بود. نادر هم در ۱۸ سالگی تحصیلات خود در دانشگاه خلبانی نیروی هوایی شوروی را آغاز کرد و آنگاه وارد نیروی هوایی لوتش ایران شد. بعدها در آلمان دوره خلبانی هواپیمای جت را فراگرفت و در همان‌جا به لطف آشنایی با لیدر تیم آکروبت ایلات متحده، فنون آکروبسی با هواپیمای جت را نیز آموخت. در ۱۳۳۷ جهانبانی اولین تیم آکروبت ایران را با نام «تاج طلایی» تأسیس کرد و یک سال بعد در مسابقات با حضور نیروی هوایی ایران، نیروی هوایی آمریکا و نیروی هوایی بریتانیا تیم ایران مقام نخست را به دست آورد. این نخستین عنوان یک تیم ایرانی در رشته‌های هوایی بود. در این ایام تاج طلایی تشکیل شده بود از: نادر جهانبانی، محمد خاتم، امیرحسین

امیرمسعود پرومند

زنده اولین گل ملی فوتبال ایران (بنا بر روایتی) در روز ۲۰ مهر در طهران متولد شد. فوتبال را از تیم شهپار- از تیم‌های پایه باشگاه شاهین- آغاز کرد و در سال ۱۳۲۵ به تیم اصلی شاهین پیوست. یک سال بعد در بازی تیم ملی ایران مقابل نماینده ترکیه موفق شد گل اول ایران را در شکست یک-۳ به ثمر برساند. هرچند از حریف ایران با عنوان ترکیه یاد شده است اما به نظر می‌رسد رقیب ایران، تیمی باشگاهی (احتمالاً باشاک شهیر) بود. برومند در دومین بازی ایران مقابل همین تیم نیز گل ایران را در تساوی یک-یک به ثمر رساند. بعدها در برتری ایران مقابل افغانستان و پاکستان در مسابقات دوستانه، تعداد گل‌های خود را افزایش داد. برومند در برابر افغانستان دو و مقابل پاکستان سه گل به ثمر بیروت در لبنان گذراند و مدرک لیسانس و فوق از تیم ملی، کاپیتان ایران در بازی‌های آسیایی کرد. در همان حال این فرصت را یافت تا در تیم ملی لبنان نیز بازی کند. برومند بعدها در دهه اولین دوره این بازی‌ها شد. رئیس فدراسیون هم شد؛ البته فدراسیون تهران ادامه داد و کارشناسی حقوق قضایی و رفت.

دکترای حقوق سیاسی خود را از همین دانشگاه دریافت کرد. مفتی را هم در دانشگاه آمریکایی رساند. او در سال ۱۳۲۹ با کنار رفتن محمدحاج لیسانس علوم اداری را از همین دانشگاه دریافت دهلئ نو شد و با تیم ملی ایران، نایب قهرمان ملی لبنان نیز بازی کرد. برومند بعدها در دهه ۵۰، رئیس فدراسیون هم شد؛ البته فدراسیون وزنه‌برداری را وی در ۱۷ اسفند ۱۳۲۸ از دنیا

نخستین اسکی‌بازان ایران

کوه‌های پربرف اطراف تهران، آرام آرام رشته‌ای جدید را به خود دید. اسکی هم توسط اروپایی‌ها وارد ایران شد و دو گروه در معرفی اسکی به ایرانیان مؤثر بودند؛ آلمانی‌ها و سوئدی‌هایی که برای احداث راه‌آهن سراسری و بهره‌برداری از معادن زغال سنگ و احداث کارخانه ذوب آهن به ایران آمده بودند. ایشان با مشاهده کوه‌های پربرف البرز اسکی‌های خود را از اروپا به ایران آوردند و زمستان به سیر و سیاحت در کوه‌ها می‌پرداختند و با شیرین‌کاری‌های شان نظاره‌گران را به حیرت و تحسین و می‌داشتند خصوصاً چه‌های روستایی که از تماشاچیان پروپاقرص و علاقه‌مند این اسکی‌بازان رنگی بودند. این افراد عمدتاً در منطقه فیروزکوه و شمشک و حاجی آباد (واقع در ۲۵ کیلومتری شمال شرقی تهران) اسکی می‌کردند.

یک ایرانی در فرانسه

عبدالله بعیر که از بنیانگذاران ورزش شمشیربازی ایران به شمار می‌آید و در سال ۱۳۶۸ زندگی را به‌پرو گذشت، در این سال برای تحصیل در رشته تربیت بدنی به فرانسه اعزام شد. وی درباره حضور خود در فرانسه گفت: «در آنجا به علت آنکه قدم کوتاه بود در امتحان ورودی رد شدم و ناگزیر رشته پزشکی را انتخاب کردم. ولی به علت علاقه شدیدی که به ورزش داشتم، شمشیربازی و دوچرخه‌سواری و شنا را به‌طور جدی دنبال کردم و در دانشگاه به امتیازات قابل توجهی دست یافتم و ثابت کردم که کوتاهی قد نشانه ضعف ورزشی نیست. ورزش اسکی را نیز در همان دوران دانشجویی شروع کردم. هنگامی که در یکی از مراکز اسکی فرانسه بوم با یک نجار اسکی‌ساز آشنا شدم و چندین و چند روز، بعدازظهرها پیش او می‌رفتم و اسکی سافتن را یاد می‌گرفتم. پس از آنکه در سال ۱۳۱۶ به ایران بازگشتم به کارخانه نجاری صدی در لاله‌زار جنوبی که دو کارگر مجاز داشت مراجعه کردم و به آنان فن اسکی‌سازی را یاد دادم. فکر می‌کنم من اولین کسی باشم که طریقه ساخت اسکی را به ایران آوردم. از همان سالی که به ایران بازگشتم به تبلیغ اسکی در میان خانواده‌های ورزش‌دوست ایرانی پرداختم. خود من با چند نفر و با دوستان یا با ماشین شخصی یا با کابرسی رغال سنگ به تپه‌های قتلوه می‌رفتم و اسکی می‌کردیم. گاهی نیز از تلو تارگنده چوک‌را با اسکی طی می‌کردیم. در آن روزگار برف‌های سنگینی در شیران می‌بارید و در بسیاری مواقع می‌توانستیم روی تپه‌های البیه هم اسکی کنیم. ولی بیست اصلی همان بیست گردنه تلو در ۲۵ کیلومتری شرق تهران بود که به تماشع بیست لشکرک هم می‌گفتند. بیست تلو حتی تا بعد از عید هم برف خوبی داشت ولی از سال ۱۳۲۰ به بعد کم‌کم دچار کم برفی شد.»

آخرین قهرمانی کلوب ایران

روز جمعه ۱۲ اردیبهشت، رقابت‌های باشگاه‌های طهران در فصل ۱۳۰۶-۰۷ به پایان راه خود رسید و دو تیم کلوب ایران و مدرسه نظام در کالج آمریکایی به مصاف هم رفتند. کلوب ایران که بازیکنانش از فارغ‌التحصیلان مدرسه نظام بودند، این مسابقه را با یک گل به سود خود خاتمه داد و قهرمان شد. جایزه تیم قهرمان یازده مدال برای بازیکنان و یک مدال برای مربی آن بود که همراه با یک گلدار نفره از طرف سیدمحمد تدین رئیس جمیع ترقی و ترویج فوتبال به آنها اهدا شد. تدین که پیش‌تر وزیر معارف بود، در دی ماه سال قبل از وزارت کنار گذاشته شد و از آن پس بیشتر وقت خود را صرف امور فرهنگی می‌کرد. کنار گذاشتن او از وزارت، مقدمه‌ای بود بر از دست دادن سایر پست‌های او؛ از جمله ریاست جمیع ترقی و ترویج فوتبال.

